

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
6726-18

meddelad i Stockholm den 12 juni 2019

KLAGANDE

Inspektionen för vård och omsorg
Box 45184
104 30 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 3 december 2018 i mål nr 5431-18

SAKEN

Behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen undanröjer kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens domslut.

Dok.Id 203819

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

BAKGRUND

1. Om en person som har legitimation att utöva yrke inom hälso- och sjukvården, t.ex. en legitimerad läkare, har varit oskicklig i sitt arbete på ett sätt som kan befaras få betydelse för patientsäkerheten, ska Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd besluta om en provotid på tre år. I beslutet får ingå en provotidsplan som den legitimerade ska följa under provotiden. Ett beslut om provotid gäller som huvudregel omedelbart.
2. Om den legitimerade inte följer provotidsplanen ska dennes legitimation som huvudregel återkallas. Inspektionen för vård och omsorg gör i sådana fall en anmälan till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, som sedan prövar om legitimationen ska återkallas.
3. I en sådan anmälan yrkade Inspektionen för vård och omsorg att AAs läkarlegitimation skulle återkallas på grund av att han inte hade följt den provotidsplan som tidigare hade fastställts för honom.
4. Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd avvisade anmälan med hänvisning till att beslutet om provotid hade överklagats till allmän förvaltningsdomstol och att frågan ännu inte var slutligt avgjord. Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd var därför förhindrad att pröva frågan om AA brutit mot provotidsplanen.
5. Inspektionen för vård och omsorg överklagade avvisningsbeslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm som upphävde det och visade målet åter till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd för prövning i sak. Eftersom beslutet om provotid med fastställd provotidsplan gällde omedelbart gällde beslutet även om det inte hade vunnit laga kraft. Det fanns därför enligt förvaltningsrätten inga hinder mot att pröva om AAs legitimation skulle återkallas till följd av att provotidsplanen inte hade följts.

DOM

Mål nr
6726-18

6. AA överklagade till Kammarrätten i Stockholm som undanröjde förvaltningsrättens dom och fastställde Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds avvisningsbeslut. Som skäl angavs att om beslutet om provotid skulle komma att ändras i högre instans, skulle förutsättningarna för prövningen av om legitimationen ska återkallas förändras. Det förelåg därför ett formellt hinder för Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd att pröva anmälan om återkallelse av legitimationen innan beslutet om provotid hade vunnit laga kraft, även om beslutet om provotid gällde omedelbart.

YRKANDEN M.M.

7. *Inspektionen för vård och omsorg* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska undanröja kammarrättens dom och fastställa förvaltningsrättens domslut samt anföra bl.a. följande.
8. Prövotidsinstitutet är avsett att utgöra en skyddsåtgärd som syftar till att patienter inte ska komma till skada. Rättsverkningarna av beslutet om provotid inträder därför omedelbart oavsett om det överklagas, om inte annat bestäms. Mot denna bakgrund kan det inte vara lagstiftarens avsikt att ett överklagande av beslutet ska hindra att frågan om återkallelse av legitimationen prövas. Inte heller är Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd på grund av litis pendens förhindrad att pröva anmälan.
9. AA anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

10. Frågan i målet är om Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd är förhindrad att pröva en anmälan om återkallelse av legitimation på grund av att en fastställd

prövotidsplan inte följs, när beslutet om provotid gäller omedelbart men inte har vunnit laga kraft.

Rättslig reglering

11. Bestämmelser om behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården finns i patientsäkerhetslagen (2010:659).
12. Av 8 kap. 1 § följer att en provotid på tre år ska beslutas för den som har legitimation att utöva yrke inom hälso- och sjukvården, om den legitimerade bl.a. har varit oskicklig vid utövningen av sitt yrke och oskickligheten kan befaras få betydelse för patientsäkerheten. I beslut om provotid ska det enligt 2 § fastställas en plan som den legitimerade ska följa, om en sådan provotidsplan bedöms kunna ha betydelse för att komma till rätta med de missförhållanden som lagts till grund för beslutet om provotid.
13. Ett beslut om bl.a. provotid gäller enligt 10 kap. 12 § omedelbart, om inte annat anges i beslutet.
14. I 8 kap. 4 § anges att en legitimation ska återkallas bl.a. om den legitimerade har meddelats provotid med en provotidsplan och underlåtit att följa planen. Om det finns särskilda skäl får återkallelse underlåtas.
15. Av 7 kap. 30 § framgår att om Inspektionen för vård och omsorg anser att det finns skäl för beslut om återkallelse av legitimation, ska inspektionen anmäla detta till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

16. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar inledningsvis att frågan om en persons legitimation ska återkallas utgör en annan sak än frågan om denne ska åläggas en

DOM

Mål nr
6726-18

prövotid. Det föreligger alltså inte till följd av litis pendens hinder mot att pröva om AAs legitimation ska återkallas.

17. Frågan är därmed om det förhållandet att beslutet om prövotid inte har vunnit laga kraft utgör hinder mot att pröva om legitimationen ska återkallas till följd av att den i beslutet fastställda prövotidsplanen inte följts.
18. Huvudregeln är att ett förvaltningsbeslut blir gällande först när det har vunnit laga kraft. Beslut enligt patientsäkerhetslagen om prövotid gäller emellertid omedelbart, om inte beslutsmyndigheten i beslutet har bestämt annorlunda. Anledningen till att huvudregeln här har frångåtts är att beslut om prövotid utgör en skyddsåtgärd som syftar till att förbättra säkerheten för patienterna. Det har därför ansetts angeläget att prövotiden börjar löpa, om inte något särskilt förordnas beträffande verkställigheten, från dagen då beslutet meddelats (prop. 2009/10:210 s. 101 ff. och prop. 1997/98:109 s. 116 f.).
19. Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds beslut om prövotid innehåller inte något förordnande om att beslutet ska börja gälla först vid en senare tidpunkt, t.ex. när det har vunnit laga kraft. Någon ändring i detta avseende har inte heller skett efter det att beslutet överklagades.
20. Beslutet om prövotid med de villkor som anges i prövotidsplanen började således gälla den dag då det meddelades. Efterlevs inte villkoren aktualiseras därmed en tillämpning av bestämmelsen om återkallelse av legitimation, oavsett om beslutet om prövotid har vunnit laga kraft eller inte.
21. Av det sagda följer att Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd inte var förhindrad att pröva Inspektionen för vård och omsorgs anmälan och yrkande om återkallelse av AAs legitimation på den grunden att beslutet om prövotid inte hade vunnit laga kraft.

DOM

Mål nr
6726-18

22. Kammarrättens dom ska därför undanröjas och förvaltningsrättens domslut fastställas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Per Classon, Kristina Svahn Starrsjö, Ulrik von Essen och Mats Anderson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Sara Westerlund.